

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 04.01.2022 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U 2021 poz 291 ze zm) stwierdził, że M. S. pobrała nienależne świadczenia za okres od 1.08.2021 do 31.01.2023r., w kwocie należności głównej 30773,22 zł wraz z odsetkami za okres od 03.08.2021 do 4.01.2023 w kwocie 1991,91 zł.

W uzasadnieniu decyzji, organ podniósł, iż, we wniosku o emeryturę z 30.08.2021 r., wnioskodawczynie oświadczyła, że nie pracuje. Do wniosku ubezpieczona nie dołączyła dokumentu, potwierdzającego rozwiązanie stosunku pracy. Na podstawie oświadczenia wnioskodawczynie podjęto wypłatę emerytury od 1.08.2021 r. Organ wskazał, iż w decyzji z 22.09.2021 i 22.11.2021 r. zobowiązano wnioskodawczynię do nadesłania dokumentu, potwierdzającego rozwiązanie stosunku pracy przed dniem nabycia prawa do emerytury. W odpowiedzi na to, wnioskodawczynie przysłała dokument, potwierdzający pobieranie przez nią renty. W piśmie z dnia 29.07.2022 r. po otrzymaniu potwierdzenia okresów ubezpieczenia przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową, ponownie wezwano ubezpieczoną do nadesłania dokumentu potwierdzającego datę ustania zatrudnienia. W formularzu E 205 UK z 7.06.2022 r., brytyjska instytucja ubezpieczeniowa potwierdziła okres ubezpieczenia M. S. w ciągłości od 6.04.2005 do 5.04.2022 r. Pismem z dnia 22.09.2022r., wnioskodawczynie oświadczyła, że pracuje od 2005r., ale, że jest w trakcie leczenia i będzie ubiegała się o przyznanie emerytury z Wielkiej Brytanii. W konsekwencji, zatem, nadpłata powstała w wyniku wprowadzenia w błąd organu rentowego, przez ubezpieczoną, poprzez wskazanie, iż nie pracuje na terenie Wielkiej Brytanii.

/ decyzja k. 59/

Odwołanie od powyższej decyzji wniosła M. S., uznając ją za krzywdzącą i domagając się jej zmiany. Wnioskodawczynie wskazała, iż dokona spłaty należności w dwóch ratach i wnosi o anulowanie naliczonych odsetek. Podniosła, że przy składaniu wniosku oświadczyła, że nie pracuje, gdyż była wtedy na wakacjach - pracuje jako nauczyciel. Nikt nie żądał od niej przedstawienia świadectwa pracy ani dokumentu potwierdzającego ustanie zatrudnienia. Wskazała, że w trakcie jej korespondencji nigdy nie negowała obecnego zatrudnienia. Podniosła, iż nie powinna ponosić finansowych konsekwencji w formie opłaty odsetek za błąd popełniony przez ZUS.

/ odwołanie k. 4/

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie.

/ odpowiedź na odwołanie k. 5/

W toku procesu stanowisko stron nie uległo zmianie.

/ bezsporne/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczynie M. S. urodziła się (...) Ukończyła studia na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii (...). Pracowała jako nauczyciel matematyki, religii i języka angielskiego.

/ bezsporne/

W dniu 30.08.2021 r., ubezpieczona złożyła wniosek o przyznanie prawa do emerytury z rekompensatą. **We wniosku o emeryturę z 30.08.2021 r.** wnioskodawczynie oświadczyła, że nie pracuje, nie pozostaje nadal w stosunku pracy ani w Polsce ani za granicą, nie ma okresów ubezpieczenia zamieszkania w państwach UE/EFTA w Wielkiej

Brytanii albo w państwach, z którymi Polska zawarła dwustronną umowę o zabezpieczeniu społecznym. Do wniosku, ubezpieczona nie dołączyła dokumentu, potwierdzającego rozwiązanie stosunku pracy.

/ bezsporne, **wniosek k. 1-3 akt ZUS/**

Na podstawie oświadczenia wnioskodawczynie, decyzją zaliczkową, Zakładu (...) I Oddziału ZUS w Ł. z dnia 22.09.2021 r., a następnie decyzją z dnia 22.11.2021, po zakończeniu postępowania z Uniwersytetem (...), wnioskodawczynie przyznano prawo i podjęto wypłatę emerytury, od 1.08.2021 r.

Organ wskazał w decyzjach, że zgodnie z art. 103a ustawy emerytalnej prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą także zagranicznym, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury ustalonym w decyzji organu rentowego. Zatrudnienie za granicą jest jednoznaczne z zatrudnieniem na terenie Polski. Wypłata świadczenia została podjęta na podstawie oświadczenia wnioskodawczynie we wniosku, że nie pozostaje w zatrudnieniu i że nie posiada okresów ubezpieczenia w państwach UE/ EFTA w Wielkiej Brytanii lub w państwach, w których Polska zawarła dwustronną umowę o zabezpieczeniu społecznym. W przypadku, gdyby jednak wnioskodawczynie wykonywała zatrudnienie w Wielkiej Brytanii poproszono ją o nie podejmowanie wypłaty i niezwłoczne powiadomienie wydziału. Wyjaśniono też, że wszczęto postępowanie z brytyjską instytucją ubezpieczeniową.

Niezależnie od powyższego, w decyzjach, przyznających emeryturę, pouczone świadczeniobiorcę (**pkt V ppkt 1 pouczenia**), że prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z każdym pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury oraz bez względu na wiek tego emeryta (dotyczy osób pozostających w stosunku pracy, do którego stosuje się polskie przepisy prawa pracy lub odpowiednie przepisy ustawodawstw państw członkowskich UE/ (...) lub Szwajcarii lub innych państw z którymi Polskę łączą umowy międzynarodowe w dziedzinie zabezpieczenia społecznego o ile zastosowanie tych umów skutkuje zrównaniem nawiązywania, kontynuowania lub rozwiązywania stosunku pracy). Zasada ta nie dotyczy emerytur przyznanych z urzędu.

Natomiast, **w punkcie III pouczenia**, poinformowano wnioskodawczynie o zasadach zwrotu świadczeń nienależnie pobranych wskazując, iż osoba która nienależnie pobrała świadczenie emerytalno- rentowe jest zobowiązana do ich zwrotu.

Za nienależnie pobrane uważa się świadczenie:

wypłacone pomimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie do nich prawa albo wstrzymanie wypłaty w całości lub w części jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczone o braku prawa do ich pobierania

przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych wypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego przez osobę pobierającą świadczenia.

wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

/ decyzje k.16-18, 19-20, 23-26 akt ZUS/

Obie decyzje zostały doręczone wnioskodawczynie.

/ bezsporne/

W piśmie z dnia 22.06.2022 r., zobowiązano wnioskodawczynie do nadesłania dokumentu, potwierdzającego rozwiązanie stosunku pracy przed dniem nabycia prawa do emerytury w związku z potwierdzeniem przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową w formularzu łącznikowym E 205 GB z 7.06.2022 okresu ubezpieczenia w ciągłości od

6.04.2005 do 5.04.2022 r. Nadmieniono, że jeśli wnioskodawczyni kontynuowała zatrudnienie w dacie podjęcia emerytury tj. 1.08.2021 i po tej dacie wówczas zostanie wydana decyzja o nienależnie pobranym świadczeniu.

/ pismo k. 29 akt ZUS/

W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 8.07.2022 r., data wpływu 18.07.2022 r., ubezpieczona M. S. wskazała, iż we wniosku o emeryturę załączyła dokumentację z jej przepracowanych okresów składkowych, które ustaly w listopadzie 2003 r. Wskazała, iż jej emerytura jest naliczona tylko na podstawie tych okresów. Podniosła, że, w Wielkiej Brytanii, ma zamiar ubiegać się o emeryturę tylko i wyłącznie z lat, tam przepracowanych.

/ pismo k. 30 akt ZUS/

Decyzją z dnia 29.07.2022 r., po rozpatrzeniu wniosku z dnia 30.08.2021 r., ZUS przyznał wnioskodawczyni emeryturę od 1.07.2022 r. tj od miesiąca w którym złożono wniosek. W uzasadnieniu wskazano, iż niniejszą decyzją ustalono ostateczną wysokość emerytury w oparciu o oświadczenie wnioskodawczyni, że nie składała wniosku o emeryturę w brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej. Do decyzji załączono pouczenia o treści analogicznej co decyzjach wcześniejszych.

/ decyzja k 39-41 akt ZUS/

Jednocześnie, w piśmie z dnia 29.07.2022 r., po otrzymaniu potwierdzenia okresów ubezpieczenia przez brytyjską instytucję ubezpieczeniową, ponownie wezwano ubezpieczoną do nadesłania dokumentu potwierdzającego datę ustania zatrudnienia. Wskazano, iż w formularzu E 205 UK z 7.06.2022 r. , brytyjska instytucja ubezpieczeniowa, potwierdziła okres ubezpieczenia M. S. w ciągłości od 6.04.2005 do 5.04.2022 r.

/ formularz k. 31-37, pismo k. 38/

Pismem z dnia 22.09.2022r, wpływ do wydziału 27.09.2022 r., wnioskodawczyni oświadczyła, że pracuje od 2005 ale, że jest w trakcie leczenia i będzie ubiegała się o przyznanie emerytury z Wielkiej Brytanii na podstawie składek, tam wypracowanych.

/ pismo k. 42 akt ZUS/

Pismem z **dnia 17.10. 2022 r.** w związku z ww pismem wnioskodawczyni, ZUS ponownie wezwał ubezpieczoną o nadesłanie dokumentu, od brytyjskiego pracodawcy, potwierdzającego datę zakończenia zatrudnienia wnioskodawczyni w 2021 r. Wskazano, iż dokument winien być wystawiony najwcześniej w dniu rozwiązania stosunku pracy. W przypadku kontynuowania zatrudnienia, po dacie podjęcia wypłaty po 1.08.2021 r., wezwano do nadesłania zaświadczenia od pracodawcy brytyjskiego, potwierdzającego zakończenie pracy w dniu 5.04.2022 r. Pouczono, że - jeżeli wnioskodawczyni kontynuowała zatrudnienie w dacie podjęcia emerytury, jak i po tej dacie, wówczas zostanie wydana decyzja o nienależnie pobranym świadczeniu. W przypadku braku odpowiedzi zastrzeżono, że zostanie przyjętym, iż wnioskodawczyni kontynuowała zatrudnienie na terenie Wielkiej Brytanii o 1.08.2021 r. i zostanie wydana decyzja o nienależnie pobranym świadczeniu.

/ pismo k. 44 akt ZUS/

W piśmie z dnia 17.12. 2022 r. wnioskodawczyni ponownie wskazała, że rozumie, że decyzja o przyznaniu jej emerytury, została podjęta z uwagi na osiągnięcie przez nią wieku emerytalnego, z uwzględnieniem tylko i wyłącznie okresu zatrudnienia w Polsce. Potwierdziła, iż w Wielkiej Brytanii pracuje od 2005 r. i ma zamiar, po osiągnięciu wieku emerytalnego 67 lat, ubiegać się o emeryturę, wypracowaną na podstawie składek tam zgromadzonych.

/ pismo k. 47 akt ZUS /.

W tym stanie rzeczy wydano zaskarżoną decyzję.

/ bezsporne, decyzja k. 59/

W dniu 15.02.2023 r. wnioskodawczyni wpłaciła do organu kwotę 19.873,22 zł tytułem częściowej spłaty zadłużenia.

/ bezsporne/

Powyższy stan faktyczny został odtworzony na podstawie powołanych dokumentów, których autentyczności nie kwestionowała żadna ze stron, a Sąd nie znalazł żadnych powodów by czynić to z urzędu. Przy tym zaznaczyć należy, iż spór dotyczył nie okoliczności faktycznych, lecz kwestii prawnych tj rozstrzygnięcia - czy wnioskodawczyni zobligowana jest do zwrotu świadczeń nienależnie pobranych.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył co następuje:

Postępowanie w sprawie w zakresie dokonanej w dniu 15.02.2023 r. przez wnioskodawczynię wpłaty kwoty 19.873,22 zł tytułem zwrotu świadczeń nienależnie pobranych, podlega umorzeniu w pozostałej zaś części odwołanie, jako bezzasadne, należało oddalić.

Zgodnie zaś z art. 355 kpc Sąd umorzy postępowanie, jeżeli powód ze skutkiem prawnym cofnął pozew, strony zawarły ugodę lub została zatwierdzona ugoda zawarta przed mediatorem albo z innych przyczyn wydanie wyroku stało się zbędne lub niedopuszczalne.

W rozpoznawanej sprawie organ rentowy, co bezsporne w toku postępowania sądowego w dniu 15 lutego 2023 r. ubezpieczona zwróciła organowi rentowemu część należności objętych zaskarżoną decyzją w kwocie 19 873,22 zł., tym samym uznać należy, iż w wskazanym zakresie wydanie wyroku stało się zbędne; wnioskodawczyni – zwróciła organowi rentowemu – część żądanej kwoty.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, w Ł. na podstawie art. 355 kpc, postępowanie w sprawie, w tym zakresie, umorzył.

Zgodnie z art. 103 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1251)

1. Prawo do emerytur i rent ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103a-106.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do emerytów, którzy osiągnęli wiek emerytalny 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni), z zastrzeżeniem art. 103a.
3. Prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy lub renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, może ulec zawieszeniu również na wniosek emeryta lub rencisty.

W myśl art. 103a tej ustawy prawo do emerytury ulega zawieszeniu bez względu na wysokość przychodu uzyskiwanego przez emeryta z tytułu zatrudnienia kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego.

Ustawodawca wprowadzając regulację zawartą w art. 103a ust. 2a ustawy emerytalnej, miał na uwadze uniemożliwienie ubezpieczonym równoczesnej realizacji prawa do emerytury (przez jego wypłatę) z osiągnięciem jakiegokolwiek przychodu z tytułu zatrudnienia kontynuowanego po nabyciu prawa do emerytury u pracodawcy, na rzecz którego realizowali je przed nabyciem prawa do wymienionego świadczenia. Innymi słowy, osoba ubiegająca się o emeryturę i pozostająca w zatrudnieniu musi liczyć się z tym, że z dniem spełnienia wszystkich ustawowych warunków niezbędnych do nabycia prawa do wnioskowanego świadczenia wprawdzie prawo to uzyska, jednakże realizacja tego prawa na jej rzecz (wypłata świadczenia) nastąpi dopiero wówczas, gdy rozwiąże ona stosunek pracy

łącący ją z pracodawcą (pracodawcami), na rzecz którego świadczyła pracę bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury. W przeciwnym razie prawo do emerytury ulega zawieszeniu, skutkując wstrzymaniem jego realizacji do czasu rozwiązania stosunku pracy. Nie jest przy tym istotna okoliczność, czy potwierdzenie spełnienia ustawowych przesłanek nabycia prawa do emerytury nastąpi już w toku postępowania administracyjnego przed organem rentowym, czy też dopiero w następstwie ustaleń dokonanych w postępowaniu sądowym wszczętym na skutek odwołania wniesionego od decyzji organu rentowego odmawiającej przyznania prawa do emerytury. /Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 25 października 2022 r., I (...) 126/21, Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 grudnia 2020 r., II UK 405/19 /

Prawo do emerytury ulega zawieszeniu, bez względu na wysokość przychodu, gdy ubezpieczony kontynuuje, bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy, zatrudnienie, w innym państwie członkowskim Unii Europejskiej EFTA w Wielkiej Brytanii lub w państwach w których Polska zawarła dwustronną umowę o zabezpieczeniu społecznym. (art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z art. 5 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 883/04 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, Dz.Urz.U.E.L z 2004 r. Nr 166, str. 1). /Por odpowiednio Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 maja 2020 r., II UK 99/19 Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 4 grudnia 2018 r., I UK 339/17/

Wielka Brytania nie jest członkiem Unii Europejskiej, od 1 lutego 2020 r., ale, we wzajemnych relacjach, obowiązywał tzw. okres przejściowy przewidziany Umową o wystąpieniu z Unii Europejskiej.

Art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 291 t.j.) wiąże prawo do wypłaty emerytury z uprzednim rozwiązaniem stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego emeryt wykonywał pracę przed dniem nabycia prawa do emerytury, przy czym dopiero po rozwiązaniu takiego stosunku pracy może dojść do zawarcia nowej umowy i kontynuowania zatrudnienia. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 stycznia 2019 r., III AUa 313/18/

Wykładnia językowa (gramatyczna) art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 291 ze zm.) wskazuje, że przepis ten zawsze rodzi skutek zawieszający prawo do emerytury (polegający na wstrzymaniu wypłaty świadczenia) w sytuacji kontynuowania przez ubezpieczonego zatrudnienia bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywał je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do emerytury ustalonym w decyzji organu rentowego, bez względu na to, czy decyzja ta została wydana niezwłocznie po zgłoszeniu wniosku o prawo do emerytury, czy też w wykonaniu orzeczenia organu odwoławczego (sądu). /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 stycznia 2019 r., III AUa 2019/20/

Realizacja ustalonego prawa do emerytury, nie może nastąpić wcześniej, niż od rozwiązania kontynuowanego stosunku pracy, jako, że wynika to wprost z **art. 103a ustawy** z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2018 r. poz. 1270 ze zm.). Warunkiem wypłaty emerytury jest zatem rozwiązanie stosunku pracy. /Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 20 września 2018 r., I UK 246/17/

Zgodnie z **dyspozycją art. 138 ust. 1 ustawy z 17 grudnia 1998 r.** o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

2. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia.

3. Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się również świadczenia wypłacone z przyczyn niezależnych od organu rentowego osobie innej niż wskazana w decyzji tego organu.

Zgodnie z treścią **ust. 4 art. 138** ustawy emerytalnej, nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Z **art. 139 ust. 1 pkt 2** ustawy emerytalnej wynika, że ze świadczeń pieniężnych określonych w ustawie - po odliczeniu składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i innych należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych - podlegają potrąceniu, z uwzględnieniem art. 141, następujące należności kwoty nienależnie pobranych emerytur, rent i innych świadczeń z tytułu:

- a) zaopatrzenia emerytalnego oraz ubezpieczenia społecznego za okres przed dniem wejścia w życie ustawy,
- b) ubezpieczeń społecznych, o których mowa w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych, wraz z odsetkami za zwłokę w ich spłacie,
- c) zaopatrzenia określonego w odrębnych przepisach.

Wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego, wyrażono, ugruntowany obecnie, pogląd, że nienależnie pobrane świadczenie w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, to świadczenie wypłacane mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia na skutek okoliczności leżących po stronie ubezpieczonego. Tym samym nie można przyjąć, aby doszło do nienależnego pobrania świadczenia, jeżeli jego wypłata (mimo zaistnienia wskazanych okoliczności) nastąpiła z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego. Mogą to być zarówno przyczyny leżące po stronie organu rentowego (błąd) lub niezależne od tego organu. W prawie ubezpieczeń społecznych „świadczenie nienależnie pobrane”, to zatem nie tylko „świadczenie nienależne” (obiektywnie, np. wypłacane bez podstawy prawnej) ale także „nienależnie pobrane” a więc pobrane przez osobę, której przypisać można określone cechy dotyczące stanu świadomości (woli) lub określone działania (zaniechania). Przyjmuje się, że obowiązek zwrotu obciąża tylko tego, kto przyjął świadczenie w złej wierze, wiedząc, że mu się nie należy. Dotyczy to zarówno osoby, która została pouczona o okolicznościach w jakich nie powinna pobierać świadczeń, jak też tej osoby, która uzyskała świadczenia na podstawie przedstawionych nieprawdziwych dokumentów lub zeznań albo w wypadkach innego świadomego wprowadzenia w błąd organu rentowego. /III AUa 416/19 - wyrok SA Lublin z dnia 23-01-2020/

Wypełnienie dyspozycji art. 138 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) nie jest w żaden sposób uzależnione od jakiegokolwiek pouczenia ubezpieczonego, lecz jedynie od świadomego wprowadzenia przez ubezpieczonego organu rentowego w błąd, co do okoliczności mających znaczenie dla przyznania owego świadczenia. /Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 6 września 2012 r., III AUa 1561/12/

Sąd Najwyższy podkreślił, że na podstawie art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli osoba pobierająca była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Pouczenie musi być należyte, czyli wyczerpujące i wyraźnie wskazujące okoliczności w jakich dochodzi do nienależnego pobrania świadczenia, dokonane w taki sposób, aby było zrozumiałe dla osoby, do której było skierowane. Pouczenie nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności (por. wyrok Sądu Najwyższego z 17 listopada 1998 roku w sprawie o sygn. akt II URN 46/95, OSNP 1996/12/174, lex numer 23750 i z dnia 17 lutego 2005 roku w sprawie o sygn. akt II UK 440/03, OSNP 2005/18/291, lex numer 155203). Warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest

pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku w sprawie o sygn. akt I UK 394/07, lex numer 494135).

Jeśli organ rentowy zaniechał pouczenia osoby, pobierającej świadczenie, o okolicznościach, powodujących ustanie prawa do świadczenia, to nienależne świadczenie traci przymiot świadczenia nienależnie pobranego i tym samym powoduje zwolnienie osoby bezpodstawnie pobierającej świadczenia z obowiązku ich zwrotu. Obowiązek taki, na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, istnieje bowiem tylko w stosunku do osób, które nienależnie pobrały świadczenia, a nie wobec osób, które pobrały nienależne świadczenia. /III AUa 525/19 - wyrok SA Lublin z dnia 30-10-2019/

Udzielenie nieprawdziwej odpowiedzi na pytanie o pozostawanie w zatrudnieniu, zawarte we wniosku o emeryturę, składanym w organie rentowym, może być uznane za „świadome wprowadzenie w błąd” w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, uzasadniające żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. Przy czym, podstawowym warunkiem uznania, że wypłacone świadczenie podlega zwrotowi, jest ustalenie, że, bez podania nieprawdziwej informacji, ubezpieczony, nie nabyłby prawa do świadczenia albo, że, w przypadku podania prawdziwej informacji, prawo do świadczenia emerytalnego, byłoby inaczej realizowane, niż miało to miejsce./Wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 stycznia 2023 r., (...) 154/21/

Przekładając powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy wskazać należy, że niewątpliwie co wynika z treści dostępnych dokumentów wnioskodawczyni składając wniosek o emeryturę wskazała organowi dane nieprawdziwe oświadczając, że nie pracuje nie pozostaje nadal w stosunku pracy, ani w Polsce, ani za granicą, nie ma okresów ubezpieczenia zamieszkania w państwach UE/EFTA w Wielkiej Brytanii albo w państwach, z którymi Polska zawarła dwustronną umowę o zabezpieczeniu społecznym. Na podstawie wskazanych nieprawdziwych danych wprowadzających organ rentowy w błąd ZUS przyznał wnioskodawczyni prawo do świadczenia i wypłacił emeryturę.

Abstrahując od tego czy wnioskodawczyni podała organowi informacje o tym, iż nadal pracuje świadomie czy nie (ubezpieczona podnosiła, iż jest nauczycielem, w okresie wakacji nie pracowała, a organ nie żądał od niej żadnego dokumentu, potwierdzającego rozwiązanie stosunku pracy) bezsprzecznie we wniosku znalazła się informacja, iż nie posiada okresów ubezpieczenia za granicą- co także nie było zgodne z prawdą.

Ponadto niezależnie od tego czy wnioskodawczyni miała rozeznanie (ukończone studia wyższe na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii (...), praca jako nauczyciel – uprawniają do postawienia tezy, że wnioskodawczyni rozumie pouczenia, zawarte w decyzjach i w formularzach wnioskowych) co do wskazanych okoliczności - w zakresie tego, że podaje informacje – nieprawdziwe, składając wniosek lub nie, niezaprzeczalnie winna mieć świadomość, co do braku prawa do świadczenia, pobierając emeryturę, **gdym informacje, w tym przedmiocie, zawarto już w decyzji zaliczkowej z dnia 22.09.2021 r.**, przyznającej jej świadczenie od 1.08.2021 r. **oraz w dołączonym do niej pouczeniu**, nadto, w kolejnych **decyzjach w przedmiocie prawa do świadczenia z dnia 22.11.2021 i z dnia 29.07.2022 r.**

Podkreślić należy, iż, we **wskazanych decyzjach, ZUS pouczył wnioskodawczynię wprost, że** zgodnie z art. 103a ustawy emerytalnej prawo do emerytury ulega zawieszeniu, bez względu na wysokość przychodu, uzyskiwanego przez emeryta, z tytułu zatrudnienia, kontynuowanego bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, także zagranicznym, na rzecz którego wykonywał je, **bezpośrednio** przed dniem nabycia prawa do emerytury, ustalonym w decyzji organu rentowego, nadto, że zatrudnienie za granicą, jest jednoznaczne z zatrudnieniem

na terenie Polski. Poinformowano też wnioskodawczynię, że wypłata świadczenia została podjęta, na podstawie oświadczenia wnioskodawczynie we wniosku, że nie pozostaje w zatrudnieniu i że nie posiada okresów ubezpieczenia w państwach UE/ EFTA w Wielkiej Brytanii lub w państwach, w których Polska zawarła dwustronną umowę o zabezpieczeniu społecznym. Wskazywano, że w przypadku, gdyby jednak wnioskodawczynie wykonywała zatrudnienie w Wielkiej Brytanii, **winna nie podejmować wypłaty i niezwłocznie** powiadomić o tym wydział. W pouczeniu, zawarto też informacje, w zakresie konsekwencji pobrania świadczeń - nienależnych. Następnie, w kierowanej już później do wnioskodawczynie, korespondencji, wzywano do ją przedłożenia dokumentów potwierdzających wskazane we wniosku o emeryturę okoliczności. Zatem, najpóźniej, pobierając świadczenie, wnioskodawczynie niewątpliwie winna mieć świadomość, co do wypłaty jej świadczeń - nienależnych - oraz rzeczywistych okoliczności, w jakich nienależne świadczenie przyjmowała, gdyż to wynikało z kierowanych do niej pouczeń.

Z tych też względów, żądanie przez organ rentowy, zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, za okres 1.08.2021 do 31.01.2023 r. wraz z odsetkami za okres 03.08.2021 do 4.01.2023 r. jest w pełni uprawnione.

Na marginesie, jedynie, zauważyć należy, iż kwestia umorzenia odsetek nie była przedmiotem rozważań Sądu, gdyż to nie było objęte treścią zaskarżonej decyzji. W tym przedmiocie – wnioskodawczynie może złożyć stosowny wniosek, bezpośrednio do ZUS.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 KPC, odwołanie, jako bezzasadne, oddalił.

J.L.